

**MÜLTECİLER
İÇİN KÜRESEL
SÖZLEŞME
AÇIKLANDI:**

ICVA Özet Raporu

Haziran 2017

A GLOBAL NGO NETWORK
FOR PRINCIPLED AND EFFECTIVE
HUMANITARIAN ACTION

Mülteciler İçin Küresel Sözleşme Nedir?

Bu sözleşmeyi neden dikkate almalıyız?

Nasıl geliştirildi? Neyi başarmayı umuyor? STK'larla ilişkisi ne ve nasıl katılabilirsiniz?

İnsani yardım STK'ları için küresel bir network olan, kendini ilkeli ve etkili insani eyleme adanmış Uluslararası Gönüllü Kuruluşlar Konseyi (International Council of Voluntary Agencies / ICVA), Mülteciler İçin Küresel Sözleşme hakkındaki bu özet raporu, STK'ları (ve tüm insani aktörleri) Küresel Sözleşme'nin 2018 yılı sonunda kabul edilmesi ile sonuçlanan süreci daha iyi anlamaları ve bu süreçte yer almaları için desteklemek üzere oluşturulmuştur. Bu rapor BMMYK belgelerine ve bilgilendirmelerden elde edilen verilere dayanan bir ICVA derlemesi ve yorumudur. Süreç içerisinde yeni unsurlar ve açıklamalar belirdikçe güncellenecektir.

İÇİNDEKİLER

1.MÜLTECİLER İÇİN KÜRESEL SÖZLEŞME'NİN KÖKENLERİ	1
1.1.2016 BM Mülteciler ve Göçmenler Zirvesi	
1.2.New York Deklerasyonu	
2.MÜLTECİLER İÇİN KÜRESEL SÖZLEŞME'YE NELER DÂHİL EDİLEBİLİR?	2
2.1.Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (New York Deklerasyonu Ek I)	
2.2.Eylem Programı'nda neler vurgulanabilir?	
2.2.1.Yanıtın öngörülebilirliğini ve operasyonelliğini desteklemek	
2.2.2.Sorumluluk paylaşımının merkeziliği	
2.2.3.Takip, raporlama, inceleme ve güncelleme	
3.MÜLTECİLER İÇİN KÜRESEL SÖZLEŞME'NİN KABULÜNE GİDEN SÜREÇ NASIL İŞLER?	4
3.1.CRRF'nin pratik olarak uygulanması	
3.2.Uluslararası çoklu-paydaş tartışmaları ve istişareler	
4.GÜVENLİ, SIRALI VE DÜZENLİ GÖÇTE KÜRESEL SÖZLEŞME'NİN ROLÜ NEDİR?	7
5.NASIL KATILABİLİRSİNİZ VE ICVA'NIN ROLÜ NEDİR?	7
5.1.KATILIM FIRSATLARI	
5.2.ICVA KATILIMI VE STK'LARA DESTEK	
6.ICVA'NIN GÖRÜŞÜ	10
7.BİZİ İZLEMeye DEVAM EDİN	10
EK: MÜLTECİLER İÇİN KÜRESEL SÖZLEŞME'YE GİDEN YOLDA BMMYK'NİN ÖNERİLEN YOL HARİTASINI PLANLAMAK	11

1.MÜLTECİLER İÇİN KÜRESEL SÖZLEŞME'NİN KÖKENLERİ

1.1. 2016 BM Mülteciler ve Göçmenler Zirvesi

Zorla yerinden edilen kişilerin rekor derecedeki sayısı -özellikle Avrupa'ya kaçan Suriyeliler- ve daha iyi bir yaşam arayışı ile uluslararası sınırları geçen insanların yaşadığı tehlikeler karşısında, BM Üye Devletleri harekete geçme zorunluluğu hissettiler. BM Genel Kurulu, 2015 yılının sonlarında, mülteci ve göçmenlerin kitleler halinde hareketini ele almak üzere 19 Eylül 2016'da gerçekleşecek bir üst düzey genel kurul toplantısı düzenleme kararı aldı. Genel Kurul'un ilk defa mülteci ve göçmenlerin kitlesel hareketleri hakkında devlet ve hükümet başkanları düzeyinde bir zirve çağrısında bulunduğu bu tarihi olayın hazırlığı esnasında, o tarihte BM Genel Sekreteri olan Ban Ki-Moon 2016 yılında "Güven ve Onurla: Büyük Mülteci ve Göçmen Hareketlerini Ele Almak" raporunu yayımladı.

Sivil Toplum Kuruluşları, zirveye giden hazırlık sürecine bireysel yahut kolektif olarak katkıda bulundu, özellikle Üye Devletlerle ve dünyanın dört bir yanındaki diğer aktörlerle doğrudan toplantılar yaptılar; Zirve'nin eş-kolaylaştırıcılarının düzenlediği gayri resmi toplantılara ve Temmuz 2016'da Genel Kurul'daki gayri resmi etkileşimli çok paydaşlı Duruşmalara katıldılar; Temmuz ve Eylül aylarında küresel çapta iki sivil toplum hazırlık etkinliğini kendileri organize ettiler; Zirve'ye katıldılar ve sonuç belgesine katkıda bulundular.

Uluslararası Gönüllü Kuruluşlar Konseyi (International Council of Voluntary Agencies / ICVA), Uluslararası Katolik Muhacerat Komisyonu (International Catholic Migration Commission / ICMC) ve STK Göç Komitesi/New York'un eş başkanlığında düzenlenen Eylem Komitesi, sivil toplum koordinasyonu, bilgi yayma ve kolektif savunuculuk konularında önemli katkılar sağladı. Sivil toplum katılımı, süreci beslerken bazı engellerin de üstesinden gelmeliydi; belli başlı bazı Üye Devletlerin itirazı sonucu Zirve'ye katılması engellenen yedi sivil toplum kuruluşu gerçeği hakkında endişelerin ifade edilmesi gibi.

193 Üye Devlet, büyük mülteci ve göçmen hareketlerine yanıt verme ilkelerine dayanan bir dizi taahhüdü, New York Deklerasyonu'nu, 19 Eylül 2016'da imzaladı. BM Üye Devletleri bunu yaparak özellikle uluslararası mülteci rejiminin önemini tekrar doğruladı ve mülteci ve göçmenlerin korunmasını sağlamak için bir dizi taahhüdü kabul etti.

Ertesi gün, ABD hükümetinin girişiminde, BM Genel Sekreteri ve yedi Üye Devlet, Liderler Mülteci Zirvesi'ne birlikte ev sahipliği yaptı. Bu zirvede yaklaşık 50 Devlet, mülteciler için küresel sorumluluk paylaşımını artırmak ve uluslararası toplumun kitlesel yer değiştirmeye yanıt verme kapasitesini güçlendirmek üzere belirli taahhütlerde bulundular.

1.2. New York Deklerasyonu

New York Deklerasyonu, BM Genel Kurulu tarafından 2018 yılı sonunda onaylanacak olan iki yeni küresel "sözleşme"nin, -biri mülteciler diğeri güvenli, sıralı ve düzenli göç hakkında- geliştirilmesi çağrısında bulunur. Deklerasyon ayrıca, EK I'de, Kapsamlı Mülteci

BM Mülteciler ve Göçmenler Zirvesi 2016 web sayfası

Müdahale Çerçevesi'nin unsurlarını vurgular ve BMMYK'nın uygulama aşamasında Mülteciler İçin Küresel Sözleşme'nin gelişimine bilgi sağlama amacıyla Devletler ve diğer paydaşlarla çalışmasını talep eder.

BMMYK ve çoğu Üye Devlet, "küçük mucize" olarak göklere çıkarırken, STK'lar dâhil bazı yorumcular, New York Deklerasyonu ve Ek I'deki azim eksikliği ve belirsizlikler nedeniyle hayal kırıklığına uğradı (ör: yeniden yerleştirilmesi gereken mültecilerin sayısı için somut bir hedefin hesaba katılmaması; iklim uyarılarını ve ülke içerisinde yer değiştirmeyi yeterince dikkate almamak; çocuk gözetimleriyle ilgili sorunlu dil dâhil). STK'lar, 2016 yılının Eylül ayı başlarında ICVA'nın düzenlediği "Üye Devletlere STK Brifingi" toplantısında görüşlerini açıkladılar.

Yine de New York Deklerasyonu siyasi olarak zor zamanlarda kaçmak zorunda olanlarla dayanışma içerisinde olduğunu açıkladı; Devletlerin mülteci ve göçmenlerin haklarına bütünüyle saygı gösterme zorunluluğunu yeniden onayladı; yanıt ve sorumlulukların uluslararası toplum tarafından daha eşit ve öngörülebilir bir şekilde paylaşılması için yapılacak daha çok şeyin olduğunu kabul etti. Taahhütleri ve küresel sorumluluğu, mültecileri ve ev sahibi toplum ve devletleri destekleyen kolektif ve somut bir eyleme dönüştürmek için bir süreç başlattı ve bu sürece ivme kazandırdı.

2.MÜLTECİLER İÇİN KÜRESEL SÖZLEŞME'YE NELER DÂHİL EDİLEBİLİR?

Öncelikle "sözleşme" teriminin ne ifade ettiğini tanımlamak ve anlamak önemlidir. Uluslararası araçlar genellikle kişilerin kendi genel taslaklarını, amaçlarını ve benimseme öncesi kavrayışlarını planlamalarına elverecek şekilde düzenlenmiştir. Mevcut durumda, "küresel sözleşme"nin net bir tanım ve tasvirinin yapılması oldukça zor. BMMYK, küresel sözleşmeyi şu şekilde tanımlıyor: "yasal olarak bağlayıcılığı bulunmayan fakat oy birliği ile Üye Devletlerin hem ilkelere hem de somut eyleme siyasi bağlılığını sağlayan anlaşma". Dolayısıyla Devletlere ilave yükümlülükler dayatmayı amaçlamamaktadır. Ancak amaç uygulamadaki gelişmeleri teşvik etmektir.

BMMYK'nın da altını çizdiği gibi, 2018 yılı sonlarında BM Genel Kurulu'nun onayına sunulacak olan Mülteciler İçin Küresel Sözleşme iki ayrılmaz ve tamamlayıcı bölümden oluşacaktır:

I.New York Deklerasyonu'nda EK I'in değiştirilmemiş metni (CRRF), giriş ve sonuç paragrafları eklenmiş olarak.

II.BM Üye Devletleri ve diğer ilgili paydaşlar tarafından CRRF'yi ve New York Deklarasyonu'nun ilkelerini operasyonel hale getirmek için alınabilecek özel önlem ve eylemleri belirleyen bir Eylem Programı.

Mülteciler için Küresel İlkeler Sözleşmesi

2.1 Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (New York Deklerasyonu, EK I)

Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (Comprehensive Refugee Response Framework / CRRF)'nin genel amacı, geniş çaplı mülteci hareketlerine ve uzun süren durumlara bağlı krizler için daha öngörülebilir ve daha kapsamlı tepkiler geliştirmeye yardımcı olmaktır. Bunu yapabilmek için, mültecilere ev sahipliği yapan ülkeler üzerindeki baskıyı hafifletme; mültecilere özgüven kazandırma ve evsahibi topluma katılımlarını ilk aşamadan itibaren destekleme; yeniden yerleşime ve diğer tamamlayıcı yollara erişimi genişletme ve mültecilerin kendi ülkelerine gönüllü dönüşünü sağlayacak koşulları geliştirme üzerine güçlü bir vurgu yapılmaktadır.

CRRF'deki UNHCR web sayfası.

Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF) metni dört ana bölüm olarak düzenlendi: mültecilerin kabul ve giriş koşullarını güçlendirme; acil ve devam eden ihtiyaçlarını destekleme (ör: koruma, sağlık, eğitim); mülteci kabul eden yerel ve ulusal kurum ve toplumları destekleme; kalmak isteyenler ve uluslararası koruma talep edenler için yasal kalış sağlama, yeniden yerleşim ve tamamlayıcı yollar için fırsatların artırılması gibi durumlar dâhil olmak üzere çözüme yönelik fırsatların geliştirilmesi.

2.2 Eylem Programı'nda neler vurgulanabilir?

Eylem Programı, Mülteciler İçin Küresel Sözleşme'nin dâhili bir kısmı olarak Kapsamlı Mülteci Müdahale

Çerçevesi (CRRF)'ne eklenecek yeni bir metin olacaktır. Bu nedenle sadece bir ek olarak görülmemelidir.

BMMYK Yol Haritası'nın 17 Mayıs 2017'deki versiyonu ile birlikte diğer belge ve raporlar, Eylem Programı'nın içerebileceği unsurları göstermektedir. Bunlar üç temel konu olarak gruplandırılabilir:

CRRF bu açıdan BMMYK için yeni bir düşünce olarak, mülteci yanıtlarında yeni bir çalışma yöntemi olarak kavramlaştırıldı ve bu şekilde sunuldu. Yeni unsurlar -aşağıdakilerle sınırlı olmamak üzere- şunları içerir:

1.acil bir durumda daha başlangıç aşamasındayken çözüme yönelik uzun vadeli planlamalar başlatma, insani yardım faaliyetleri ile kalkınma eylemlerini birleştirme, mülteci desteklerini ev sahibi ülkelerin ulusal kalkınma planlamasına dâhil etme;

2.uluslararası mali kurumlar, kalkınma aktörleri ve özel sektör gibi yeni aktörlere ulaşmaya özel bir ihtimam göstererek, "toplumun bütünü" yaklaşımı ile çok geniş yelpazeden paydaşlarla çalışma;

3.yeniliğe kucak açma, mülteci katılımını ve özgüvenini destekleme aracılığıyla ev sahibi toplumun üzerindeki baskıyı hafifletme ve aynı zamanda ev sahibi toplumlara fayda sağlama.

EK I metninin 19 Eylül 2016'da Üye Devletler'in onayladığı haliyle kalması amaçlanıyordu fakat aşağıda açıklanan süreç içerisinde metnin giriş ve sonuç kısmına belirsiz sayıda yeni paragraf eklenecektir. BMMYK'nın Mülteciler İçin Küresel Sözleşme'ye giden yolda hazırladığı Yol Haritası'nın ilk versiyonlarından biri bu paragrafların içeriğinin ve hedefinin ne olacağına dair bazı işaretler vermektedir:

- “Giriş paragrafları, mülteciler için küresel sözleşmenin hazırlığına neden olan sebep ve şartları ve sözleşmenin dayandığı ilke, standard ve uygulamaları açıklayacaktır.” (paragraf 19).
- “Sonuç paragrafları, eylem programını tanıtacak ve BMMYK'nın mülteciler için küresel sözleşmenin uygulanması aşaması ile ilgili takip ve raporlama taleplerini içerecektir.” (paragraf 20)

2.2.1 Müdahalenin operasyonelliğini ve öngörülebilirliğini destekleme

BMMYK'ya göre, Eylem Programı, özellikle EK I'de yer alan taahhütlerin uygulanmasını kolaylaştırıp

destekleyerek özelde Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF)'nin operasyonel hale gelmesine hizmet edecektir. Böylece New York Deklerasyonu tarafından öngörülen kapsamlı mülteci müdahalesi için atılması gereken adımları vurgulayacaktır.

Bunun da ötesinde bazı somut araçları ve "programa dair" unsurları içerebilir. Muhtemelen operasyonel rehberlik yahut standart bir operasyon süreci formunda olmasa da, örneğin, teknik uzmanlığı konuşlandırma konusunda ortaklık düzenlemeleri, fon rezervlerinin serbest bırakılması veya muhtemelen belirlenmiş başlatıcılara dayanan özel önlemlerin (örneğin, yeniden yerleşim hedefleri) etkinleştirilmesini içerebilir. BMMYK bu yüzden eylem programının, mültecilerin sağlık, eğitim ve geçim fırsatlarına daha iyi erişimi için, ev sahibi topluma en başından katılımı için bir plan sağlayabileceğini belirtti. Bu nedenle, New York Deklerasyonu'nda belirtilen müdahalenin öngörülebilirliği hususuna katkıda bulunacaktır. Plan yaklaşımının nasıl somut ve öngörülebilir olabileceğini süreç gösterecektir.

Operasyonelleşmeyi desteklemek için, Eylem Programı ayrıca dünyanın dört bir yanından iyi uygulamaların altını çizecek ve operasyonel veya başka şekilde ele alınması gereken eksiklikleri belirleyecektir. BMMYK bu nedenle, Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF) ile ilgili iyi Uygulamalar hakkında çevrimiçi bir anket başlatmıştır.

2.2.2 Sorumluluk paylaşımının merkeziliği

BM Genel Sekreteri'nin "Güven ve Onurla" raporu mülteciler için küresel bir sorumluluk paylaşımı çağrısında bulunurken, asıl başlıktaki "sorumluluk paylaşımı" boyutu 19 Eylül 2016'da gerçekleşen BM Zirvesi'nde gözden kaçırıldı. Eylem Programı şimdi bu boyutu yeniden canlandırarak gibi gözüküyor.

BMMYK, mültecilere ev sahipliği yapma ve mültecileri destekleme sorumluluğunu daha eşit bir şekilde paylaşarak ev sahibi ülke ve toplumları yükü tek başına omuzlamak zorunda bırakmamak için, muhtemel mekanizmaları ve "elle tutulur yöntemleri" Eylem Programı'nın merkezine yerleştirme niyetini açık bir şekilde gösterdi. Bu, yeniden yerleşim ve tamamlayıcı yöntemler fırsatlarının yanı sıra fonlama boyutunu da kapsayabilir.

Eylem Programı ayrıca, mevcut yükümlülüklerin uygulanması konusundaki zorunluluğun ve kapsamlı mülteci müdahalesinin daha eşit bir şekilde nasıl paylaşılabilirliğini göstermeye çalışacaktır. Bu açıdan, toplumun bütünü yaklaşımı ile paralel olarak, sadece

devletler tarafından değil geniş bir aktör kitlesi tarafından yürütülecek eylemleri içerecektir.

2.2.3 Takip, raporlama, inceleme ve güncelleme

Son olarak, Eylem Programı, düzenli olarak gözden geçirilip güncellenmesine olanak veren yöntemleri içerebilir. Eylem Programı'nı güncellerken süreç içerisinde metnin daha da değiştirilmesi gerekip gerekmeyeceği konusu üzerinde çalışılmaya devam edilmektedir. Bu aynı zamanda üzerinde mutabakat sağlanmış gösterge ve ölçütlere dayanan ilgili değerlendirme süreçlerini planlamayı da içerebilir.

BMMYK, küresel düzeyde ve ülke düzeyinde kısa vadeli çıktılarının izleme ve raporlanma örneklerine (2017 sonu), orta vadeli çıktılara (2018 sonu) ve ara dönem etkisine (2021, New York Deklerasyonu'nun kabulünden beş yıl sonra) bakarak, CRRF'nin uygulanması için bir izleme çerçevesi ve izleme göstergeleri geliştirmektedir. Bu çaba muhtemelen Eylem Programı'nın takip, raporlama, inceleme ve güncelleme perspektifini besleyecektir.

Bu süreç aynı zamanda, New York Deklerasyonu'nun 88 ve 90. Paragrafları ile, Deklerasyon'un tüm taahhütlerin sistematik takibi ve incelenmesini sağlamak üzere düzenleme yapılması ihtiyacını tanıması ile ilişkilendirilebilir. Ki bu "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ne atıfta bulunarak, uygun bir şekilde, Genel Kurul'a sunulacak" periyodik değerlendirmeleri de içerir.

3. MÜLTECİLER İÇİN KÜRESEL SÖZLEŞME'NİN KABULÜNE GİDEN SÜREÇ NASIL İŞLER?

Güvenli, Sıralı ve Düzenli Göç için Küresel Sözleşme'nin aksine, Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi'nin geliştirilmesi Üye Devletler'in eş başkanları tarafından yürütülmemiştir. Süreç, New York Deklerasyonu'nun kabul edilmesini izleyen aylarda, BMMYK tarafından kademeli olarak tanımlanmış; ancak birçok mühim ayrıntı henüz görüşülmemiştir.

Mülteciler için Küresel Sözleşme'nin geliştirilmesini besleyecek birbirine paralel ve birbiriyle bağlantılı iki süreç bulunmaktadır:

- Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF)'nin çeşitli

ülke ve durumlarda pratik olarak uygulanması.

•Cenevre’de Bay Volker Türk’ün Koruma Komiser Yardımcılığı Ofisi tarafından düzenlenen, 2017 yılının ortalarından başlayıp 2018 yılı ortalarına kadar devam eden, uluslararası çok paydaşlı tartışma ve istişare toplantıları.

3.1 CRRF’nin pratik olarak uygulanması

New York Deklerasyonu EK I, BMMYK’ya -diğer üye devletlerle ve ilgili paydaşlarla danışma halinde olarak- Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi’ni geliştirmek ve bir dizi özel durumda uygulamak için çağrıda bulunur (18. Paragraf). Bu tecrübeler daha sonra değerlendirilecek ve 2017 yılı sonunda Mülteciler için Küresel Sözleşme’nin hazırlığına bilgi sağlamak için dersler çıkarılacaktır.

Bu süreci kolaylaştırmak için Yüksek Komiser Bay Daniel Endres 2016 yılının Ekim ayında, BMMYK personeli, BM Kuruluşları, hükümetler ve uluslararası kuruluşlardan görevlendirilen personellerden oluşan bir CRRF Görev Ekibi kurmaya başladı. STK’lar Görev Ekibi’nde temsil edilmemektedir ancak ekipteki üyelerden bir kısmının geçmişte STK toplumu ile ilgili profesyonel deneyimleri olmuş ve STK’larla istişareye zaman ayırmışlardır. Görev Ekibi geçici bir yapı olarak Cenevre’de BMMYK Merkez Ofisi’nde konumlanmıştır; Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF)’nin uygulanmasından alınacak derslerden sonra çalışmaya devam edip etmeyeceği belli değildir. CRRF’nin sahada uygulamaya konulmasıyla ilgili bir dizi BMMYK Saha Odak Noktası (UNHCR Field Focal Points), Orta Amerika’da, Doğu Afrika’da ve Afrika Boynuzu’nda, bölgesel düzeyde ve ülke düzeyinde atanmıştır.

CRRF’ye müracaat eden ülke ve krizler, ev sahibi Devlet’in kabulü ve aktif katılımı da dâhil olmak üzere, bir dizi etkene dayanarak seçildi: gelişme potansiyeli; çeşitli ve temsilci ortakların varlığı; bölgesel çeşitlilik; farklı operasyonel bağlamların dâhil olması (acil durumlar, kurulu ve uzun süreli krizler) ve CRRF’nin belli hususları.

BMMYK, yazım aşamasında Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF)’nin, Somali ile birlikte, sekiz ülkede daha uygulanacağını ilan etmişti (Kosta Rika, Cibuti, Etiyopya, Guatemala, Honduras, Meksika, Tanzanya ve Uganda). Somali örneği ise, Hükümetler Arası Kalkınma Otoritesi (The Inter Governmental Authority on Development / IGAD)’nin “Somali Mültecileri için Uzun Süreli Çözümler ve Somali’ye Geri Dönen

Mültecilerin Yeniden Entegrasyonu” konusundaki Nayrobi Deklerasyonu’nda (25 Mart 2017) belirttiği gibi bölgesel bir yaklaşım gerekmektedir. Guatemala, Ekvador, Brezilya gibi diğer ülkelerin de CRRF’nin bazı özel maddelerinin en iyi şekilde nasıl uygulanacağı konusunu inceledikleri söyleniyor.

Ülke bazında uygulama, hükümetler tarafından yönlendirilen CRRF Sekreteriyalarınca idare edilecektir ancak BMMYK ve BM yapıları (ör: BM Yerleşik Koordinatörü), uluslararası mali kurumlar (ör: Dünya Bankası), kalkınma aktörleri ve STK’lar gibi diğer paydaşlar da sürece dâhil edilecektir. CRRF, Uganda ve Tanzanya’da resmi olarak başlatıldı ancak Sekreterya’nın yapısı ve STK katılımının şekilleri hakkındaki detaylar halen tam olarak belirlenmiş değil. Sekreteriyalar hem uluslararası hem de ulusal STK’ların temsilini içerebilir. Sekreterya yaklaşımı ülkelerin şartlarına göre esnek olmalıdır ve aynı yaklaşım her duruma uygulanamayabilir, özellikle de ilgili diğer yapıların görüldüğü yerlerde. BMMYK’nın CRRF’nin yeni bir koordinasyon modeli olmadığını düşünmesi dikkat çekicidir.

CRRF’nin uygulamaya konulması ve bu tecrübelerden çıkarılan derslerin nasıl toplanacağı, düzenleneceği, analiz edileceği ve Mülteciler için Küresel Sözleşme’yi nasıl besleyeceği ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler yakında BMMYK ve diğer paydaşlar tarafından açıklanacaktır. Ortak haritalama, eksikliklerin belirlenmesi de dâhil olmak üzere mevcut insani yardımların ve kalkınma yardımlarının değerlendirilmesi gibi somut çalışmalar 2016 yılı başında başlatılmıştır.

3.2. Uluslararası çoklu-paydaş tartışmaları ve istişareler

BMMYK, ilk olarak Mart 2017’de yayınlanan ve Nisan ve Mayıs aylarında güncellenen “Mülteciler İçin Küresel Sözleşme’ye Doğru” isimli yol haritası aracılığıyla, 2017’nin ve 2018’in ortalarında Cenevre’de ard arda gerçekleşecek olan tartışma ve istişare sürecini tarif etti. Süreç, “Küresel sorumluluktan yerel eyleme - Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi(CRRF)’nin Uygulanması” konulu BMMYK-STK Yıllık İstişareleri (14-16 Haziran) ile başlayacaktır.

BMMYK-STK Yıllık İstişareleri’ni kilit konularda beş oturumda gerçekleşecek bir dizi çok paydaşlı Gayriresmi Tematik Tartışma takip edecektir:

Her ne kadar Yüksek Komiser’in yıllık Koruma Zorlukları Diyalogu’ndaki canlı panellerde ve gayri resmi

tartışmalarda şekillendirilme imkânı olsa da bu Tematik Tartışmalar'da kullanılacak özellikli yöntemler halen görüşülüyor. Aslında BMMYK Yol Haritası işaret ediyor: "Her oturum Üye Devletler'in (büyük sayıda mülteci nüfusa ev sahipliği yapanlar da dâhil) temsilcilerinin ve uzman ve akademisyenler gibi diğer ilgili paydaşların oluşturduğu panelin sunumlarıyla başlar. Bu aşamayı eylem programına dâhil edilebilecek somut çözümlere odaklanılan ineraktif diyalog takip eder."

Diğer toplantı, süreç ve konferanslar -özellikle bölgesel düzeydeki- Eylem Programı'na dâhil edilebilecek önlemlerin ve iyi örneklerin daha iyi belirlenmesine destek olabilir (Örneğin, IGAD 25 Mart 2017 Zirvesi; 2017 yılının Haziran ayı sonlarında gerçekleşen Uganda Dayanışma Zirvesi; San José Eylem Bildirisi takip toplantısı). Ayrıca Yeniden Yerleşim ile İlgili Üç Taraflı

alınan dersleri belirlemek, ve Mülteciler İçin Küresel Sözleşme'ye zemin hazırlamak üzere bir envanter çalışması yapılacaktır. BMMYK buna dayanarak Şubat 2018'e kadar Mülteciler İçin Küresel Sözleşme'nin bir taslağını hazırlayacaktır.

2018 yılının Şubat ve Temmuz ayları arasında Cenevre'de, BMMYK'nın Mülteciler için Küresel Sözleşme taslağı üzerinde dört Resmi İstişare düzenlenecektir. Resmi İstişareler'e BM Üye Devletleri, STK'lar, akademisyenler, uzmanlar, savunucu gruplar ve diğer paydaşlar katılacak; istişarelerde belge üzerinde uzlaşma sağlanması hedeflenecektir. Bu Resmi İstişareler'in usulü ve tarihi halen görüşülmektedir.

Bu Resmi İstişareler'in ardından, önerilen Mülteciler İçin Küresel Sözleşme, Yüksek Komiser'in BM Genel Kurulu'na sunulacak olan 2018 Yıllık Raporu'na eklenecektir. Böylece, BMMYK'nın yıllık "çok amaçlı" kararı ile birlikte Genel Kurul tarafından değerlendirilebilir. 2018 Sonbahar'ında kabul edilmelidir.

ICVA, sürece dâhil olma fırsatlarını göstermek üzere düzenli olarak güncellenecek bir zaman çizelgesi hazırlamıştır.

- **Tematik tartışma 1 (10 Temmuz):** Geçmişteki ve günümüzdeki yükü ve sorumluluğu paylaşma düzenlemeleri
- **Tematik tartışmalar 2 ve 3 (17-18 Ekim):** Büyük bir mülteci hareketinin başlangıç aşamasında alınacak tedbirler, ihtiyaçları karşılama, toplumlara destekleme
- **Tematik tartışmalar 4 ve 5 (14-15 Kasım):** Sürdürülebilir çözüm arayışında alınacak tedbirler ve çerçevenin dört temel bölümü ile ve genele yayılan diğer meselelerle kesişen sorunlar.

Yıllık İstişareler (The Annual Tripartite Consultations on Resettlement / ATCR, 12-14 Haziran 2017) de, Eylem Programı'nda merkezi bir yeri olan yük ve sorumlulukların paylaşılması konusu ile yakından ilişkili meseleleri tartışmak için bir fırsat olacaktır.

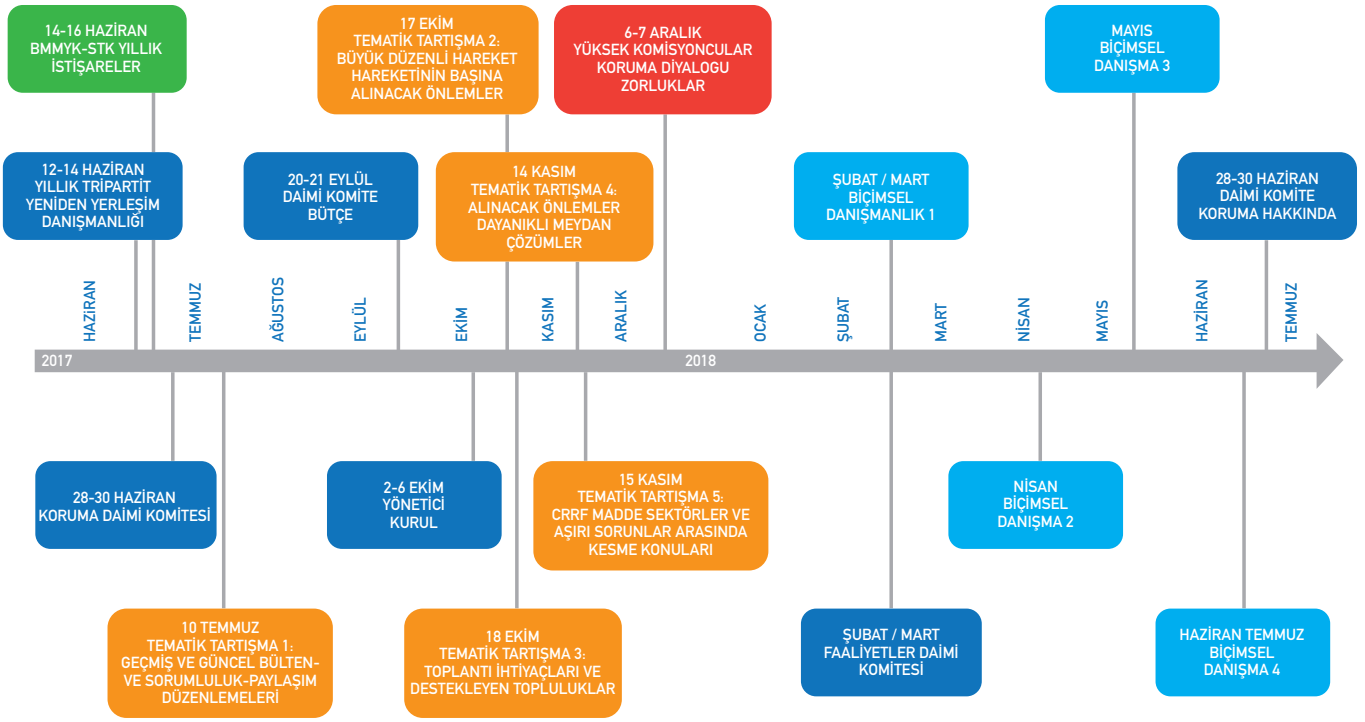
2017 yılı sonunda, Yüksek Komiser'in Koruma Zorlukları Diyaloğu (12-13 Aralık) aracılığıyla, ilerlemeyi ölçmek,

Zaman Çizelgesi: STK'ların Temel Fırsatları

Mülteci Sözleşmesine Yönelik Katılım

4.GÜVENLİ, SIRALI VE DÜZENLİ GÖÇTE KÜRESEL SÖZLEŞME'NİN ROLÜ NEDİR?

Genel Kurul, birbirleri ile kesişen önemli konu ve meseleleri olmasına ve New York Deklerasyonu'nun hem mültecilere hem göçmenlere uygulanacak taahhütler içermesi gerçeğine rağmen, iki küresel sözleşmeye giden iki sürecin "ayrı, belirgin ve bağımsız" olması gerektiğine karar verdi. Bu kararın arkasında yatan mantık mülteciler için ayrı yasal, politik ve operasyonel bir rejim bulunmasıdır.

Süreçler arasındaki farklılıkları dikkate alarak, STK'lar, özellikle her iki süreçte de ele alınması gereken kilit öneme sahip unsurları (örneğin, insan haklarına dayalı yaklaşım ve çocuk hakları) belirleyerek tamamlayıcılık, uyum ve tutarlılık çağrısında bulundular; ve iki sözleşmenin geliştirilmesine yönelik süreçlerin birbiri ile bağlantılı olduğunu ve mantıklı olduğu yerde birleşmesi gerektiğini belirttiler.

New York Deklerasyonu'nda BMMYK'dan "Güvenli, Sıralı ve Düzenli Göç Küresel Sözleşmesi"ne katkıda bulunması ve savunmasız durumlarda göçmenler için bağlayıcılığı

olmayan ilkelerin hazırlanmasına yardımcı olması istenmiş olsa da, bu iki süreç arasındaki temasın esas unsuru STK'ların sürece katılımıdır.

BMMYK, kaçakçılık, denizde kurtarma, veri toplama ve analiz, toleransı teşvik etme gibi birbirini çapraz kesen konulara özel bir önem vererek, iki küresel sözleşme arasındaki tamamlayıcı meselelerde muhtelif paydaşlarla yakinen çalışacağını ilan etti.

5.NASIL KATILABİLİRSİNİZ VE ICVA'NIN ROLÜ

5.1 Katılım fırsatları

Usul ve yöntemler kesin olarak belirlenmemiş olsa da, STK'ların yukarıda belirtilen tüm süreç ve toplantılara katılma fırsatı olacaktır.

STK'lar özellikle Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF)'nin pratikte uygulanması konusunda açık bir şekilde partner olarak kabul ediliyorlar ve bu nedenle, CRRF Sekreteryası'nın bir parçası olarak, ilgili faaliyetleri ve istişareleri aracılığıyla, CRRF'nin belirli ülke ve durumlarda sahada uygulamaya konulmasında kendileri ile işbirliği yapılacaktır.

Bazı STK'lar, STK toplumunun katkılarını ve koordinasyonunu güçlendirmek için ülke ve bölge

düzeyinde girişimlere zaten başlamıştı. STK'lar, BMMYK Saha Odak Noktaları ile irtibat kurarak, CRRF'nin sahada uygulamaya konulması sürecine nasıl katkıda bulunacakları ile ilgili daha fazla bilgi edinebilirler.

BMMYK ve ICVA'nın birlikte organize ettiği BMMYK-STK Yıllık İstişareleri, özellikle CRRF uygulamalarını gözden geçirmeyi ve STK'ların yerel, ulusal ve küresel düzeyde nasıl daha fazla katkıda bulunabileceğini göstermeyi amaçlayacak; kritik eksiklikler ve zorluklar da dâhil olmak üzere iyi uygulamaların ve CRRF'nin uygulanmasından alınacak ilk derslerin belirlenmesine yardımcı olacaktır. Bu istişareler çıkarılan derslerin Mülteciler için Küresel Sözleşme için ne şekilde kullanılacağını da inceleyecektir.

STK'ların ayrıca ard arda gerçekleşecek olan Tematik Tartışmalar ve Resmi İstişareler'de de rolü olacaktır. STK katılımına ilişkin önemli bir sınırlama, BMMYK, diğer bölgelerde (ör: New York, Brüksel) ve CRRF'nin sahada uygulamaya konulduğu yerlerde STK'larla ve diğer paydaşlarla brifingler ve tartışmalar organize etmiş olmasına rağmen, ağır Cenevre vurgusu ile ilgili olacaktır. STK'lar ayrıca netleştirilecek yöntemler aracılığıyla San José Eylem Bildirisi ve Uganda Dayanışma Zirvesi takip toplantıları gibi bölgesel toplantılara ve süreçlere katılabilir.

Mülteciler için Küresel Sözleşme'de STK perspektifinin ifade edilmesini sağlamak için diğer fırsatlar şunları içerir:

- BMMYK-STK-IFRC(Uluslararası Kızılhaç ve Kızıllar Federasyonu) Referans Grubu, STK'ların CRRF ve Mülteciler için Küresel Sözleşme süreçlerine katılımı için ek bir alandır. Diğer küresel ve bölgesel STK ağı ile birlikte Uluslararası Kızılhaç ve Kızıllar Federasyonu (IFRC)'nu bir araya getiren bu grubun oluşumunu ICVA istemiştir. Bu grubun görevi, ağ üyelerinden gelen girdileri ve soruları yönlendirmenin yanı sıra süreçte ilgili yararlı bilgileri yaymaktır. STK'ların, grubun Referans Şartları'nda listelenen katılımcı ağlara girdi sağlamaları teşvik edilir.

- BMMYK Yürütme Kurulu (ExCom), ajansın program ve bütçesini gözden geçirmek ve onaylamak, koruma konularını ve operasyonel meseleleri tartışmak üzere yıllık olarak Cenevre'de toplanır. ExCom Daimi Komitesi, genel kurul oturumları arasında kurumun çalışmalarını sürdürmek için yılda birkaç kez toplanır. ICVA, BMMYK Yürütme Kurulu ve Daimi Komitesi toplantılarına sunulan, CRRF ve Mülteciler için Küresel Sözleşme'nin de dâhil olduğu birleştirilmiş STK bildirimlerinin hazırlanmasını koordine eder. Mart 2017 tarihli CRRF hakkındaki STK bildirisine buradan ulaşılabilir. STK'ların taslağa katkısı ve bildiriye yaygınlaştırmaları memnuniyetle karşılanacaktır.

- BMMYK, Cenevre'deki ve diğer bölgelerdeki paydaşlara bilgilendirme sunmaktadır. Bu bilgilendirmeler, netlik arayışında olan, girdi sağlamak ve düşüncelerini ifade etmek isteyen STK'lar ve diğer paydaşlar için bir fırsattır.

- STK'lar iyi uygulama örneklerinin toplanmasına online BMMYK anketine katılarak destek olabilirler.

5.2 ICVA katılımı ve STK'lara destek

STK'lar kilit ortaklardır ve mülteci müdahalelerinde hayati rolleri vardır. Bu nedenle ICVA, mültecilerin günlük yaşantısında somut iyileşmeler oluşturacak bir Mülteciler için Küresel Sözleşme geliştirebilmek adına, daha stratejik ve sürdürülebilir bir sivil toplum katılımını, küresel, bölgesel ve saha düzeyinde daha anlamlı istişare ve koordinasyonu güçlü bir şekilde savunmaktadır.

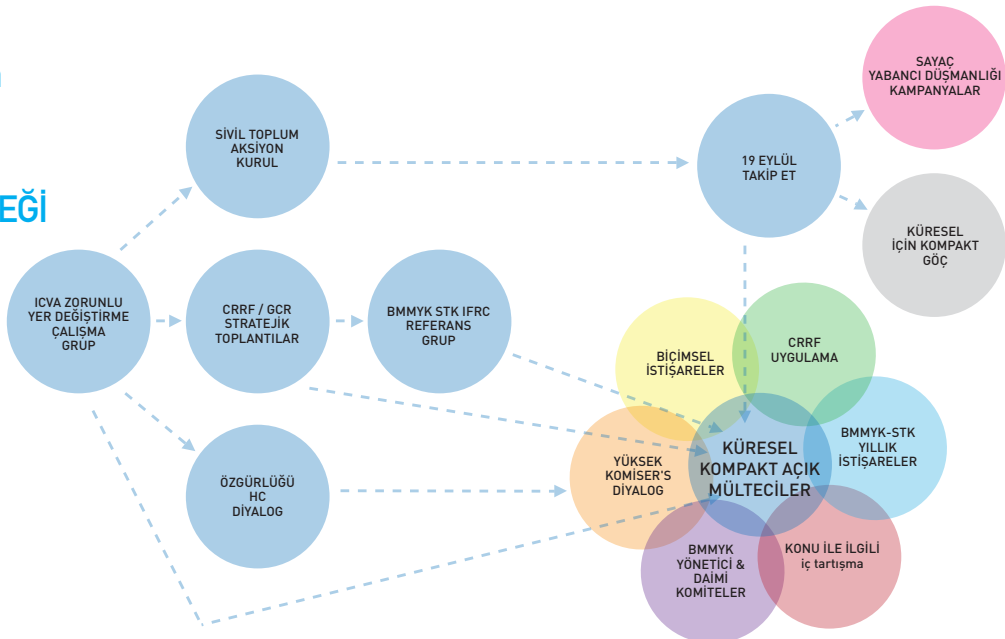
Kendini bir "birleştirici" olarak gören ICVA, STK'ların CRRF ve Mülteciler için Küresel Sözleşme süreçleri hakkındaki farkındalıklarını ve anlayışını güçlendirmek için çalışıyor zira böylelikle STK'ların bu süreçlere daha iyi erişimi ve katkıları teşvik ediliyor. Bu, özellikle Cenevre'de bulunan STK'larla diğer bölgelerdeki STK'lar arasında iki taraflı bir ilişki ve bilgi alışverişini güçlendirmek için çalışma anlamına geliyor. Bu sayede STK'ların farkındalıkları artacak, tartışmalara ve Cenevre düzeyindeki gelişmelere dâhil olacaklardır; ve Cenevre'deki STK'lar CRRF'nin uygulandığı ülkeler dâhil diğer bölgelerdeki tartışma ve gelişmelerin daha çok farkında ve içinde olacaktır.

ICVA yaklaşımı doğrultusunda, zorla yerinden edilmeye dair geleneksel vurgusu ve BMMK'ya ek olarak, küresel STK ağını, Sekreteryası'nın Cenevre'deki konumunu ve bölgelerdeki temsilini inşa eder. Bunlar, her düzeyde karşılıklı katılım ve istişare sağlamanın yanı sıra; BMMYK ve STK'lar arasında köprüler kurmaya, STK girdilerini, soru ve önerilerini yönlendirmeye yardımcı olur. Aşağıdaki şema ICVA'nın STK'ların Mülteciler için Küresel Sözleşme'ye katılımını ne şekilde desteklediğini göstermektedir:

ICVA, özellikle:

- Zorunlu Yer Değiştirme Çalışma Grubu ve daha geniş bir STK katılımını içeren özel "stratejik toplantılar" aracılığıyla fikirleri ve etkileşimi koordine eder. Bunlar, örneğin BMMYK-STK Yıllık İstişareleri, Tematik - Tartışmalar, Yüksek Komiser'in Koruma Zorlukları Diyaloğu gibi yapısal etkileşimin yanı sıra bilginin yayılmasına yardımcı olur.
- Cenevre'deki ve bölgelerdeki brifingleri, tartışma ve fikir alışverişlerini takip eder ve ICVA üyelerine ve diğer STK'lara bilgi yayar (ör: notlar ve özel telekonferanslar aracılığıyla).
- CRRF ve Mülteciler için Küresel Sözleşme ile ilgili ICVA web sitesinde yayınlanan aylık güncellemelerin yanı sıra, STK'larla ve diğer paydaşlarla CRRF'ye ve Mülteciler için Küresel Sözleşme'ye dair fikir ve analizler geliştirir.
- BMMYK-STK-IFRC(Uluslararası Kızılağaç ve Kızıllar Federasyonu) Referans Grubu'na (yukarı bkz) aktif şekilde katkıda bulunur.
- CRRF ve Mülteciler için Küresel Sözleşme ile ilgili STK girişimlerini destekler ve teşvik eder.
- New York Deklarasyonu'nda belirtilen taahhütleri takip eden sivil toplum kuruluşları arasında köprü görevi gören Sivil Toplum Eylem Komitesi, ICMC ve STK Göç Komitesi-New York ile ortaklaşa toplantılar düzenler.

ICVA'NIN STK'ların MÜLTECİ SÖZLEŞMESİ'NE KATILIMINA DESTEĞİ

ICVA, CRRF'yi görüşmek üzere Kampala'daki AIRD ofisinde toplantı düzenledi üye STK'lar ve BMMYK ile (Şubat 2017).

6. ICVA'NIN GÖRÜŞÜ

ICVA, STK girdilerini dikkate alan bir mülteciler küresel sözleşmesinin geliştirilmesini ve kabulünü tamamen desteklemektedir. ICVA özelde başarılı bir Mülteciler Küresel Sözleşmesi'nin:

- Mülteci destek programlarına öngörülebilirlik, eşitlik ve sorumluluk paylaşımı konusunda artı değer katacağını;
- İnsani prensiplere, hesap verebilirlik mekanizmalarına ve Ortaklık İlkeleri, Küresel İnsancıl Sözleşme, Afet Müdahale Alanında Asgari Standartlar gibi STK'ların faaliyetlerinin temel dayanaklarına zarar vermeden, insani yardım ve kalkınma yaklaşımları arasında köprü olacağını;
- Devletleri, New York Deklarasyonu'nda ve Liderler Zirvesi gibi diğer platformlarda verdikleri taahhütleri yerine getirme konusunda harekete geçireceğini;
- Nihai olarak mültecilere daha iyi çözümler ve koruma sağlayıp yaşamlarında olumlu bir fark oluşturacak bir yeni çalışma yöntemi oluşturacağını, düşünmektedir.

Bu vizyonu yerine getirebilmek için azim, özel kaynaklar ve sürdürülebilir iletişim gerekir. Yol boyunca değişiklikler olacaktır çünkü özellikle Eylül 2016'dan bu yana siyasi iklim radikal bir şekilde değişmiştir ve bu durum mülteci ve koruma konularında liderliği etkilemektedir. Bu durum sivil toplumun katılımını ve sesini daha temel hale getirmektedir. Ayrıca Mülteciler için Küresel Sözleşme'nin özellikle de Tematik Tartışmalar ve Resmi İstişareler serisinin geliştirilmesi sürecine, STK'ların katılım şekillerinin netleşmesini gerektirir. ICVA, toplumun bütünü yaklaşımı ile paralel olarak girdilerin çok sayıda paydaş tarafından sağlanmasına izin veren interaktif/etkileşimli formatlar için çağrıda bulunur.

19 Eylül Zirvesi'nden bu yana kullanılan "Toplumun bütünü" terminolojisi daha detaylı tanımlanmalıdır. Bu terminolojinin Mülteciler için Küresel Sözleşme'de

merkezi bir yer edinebilmesi için, yaklaşımın operasyonel uygulamaları öyle bir şekilde ifade edilmelidir ki özel sektör ve mali kurumlar gibi yeni aktörleri dâhil etmenin ötesine geçerek STK ortaklarını ve krizlerden etkilenen nüfusları da bütünüyle dâhil etmelidir. Yaklaşımı destekleyen, potansiyel tuzaklardan nasıl kaçınılacağını ve yeni aktörlerle ilişki kurarken yaklaşımın en üst düzeye nasıl çıkarılacağını açıklayan ilkelerin (Ortaklık İlkeleri ve İnsani İlkeler gibi) altı çizilmelidir.

Uygulandığı takdirde, "toplumun bütünü" yaklaşımının, mülteci krizlerine daha kapsayıcı, eşit ve öngörülebilir yanıtlar verilmesine katkıda bulunma potansiyeli vardır. Bu yaklaşımın ayrıca yük ve sorumluluk paylaşma düzenlemelerinin artırılmasında da rolü vardır; bu rol sadece mali desteğin artırılması ile sınırlı değildir, mültecilere sunulan hizmetlerin, yeniden yerleşim yerlerinin, tamamlayıcı yollar ve yasal göç kanallarının artırılması ile de ilgilidir.

7. BİZİ İZLEMeye DEVAM EDİN

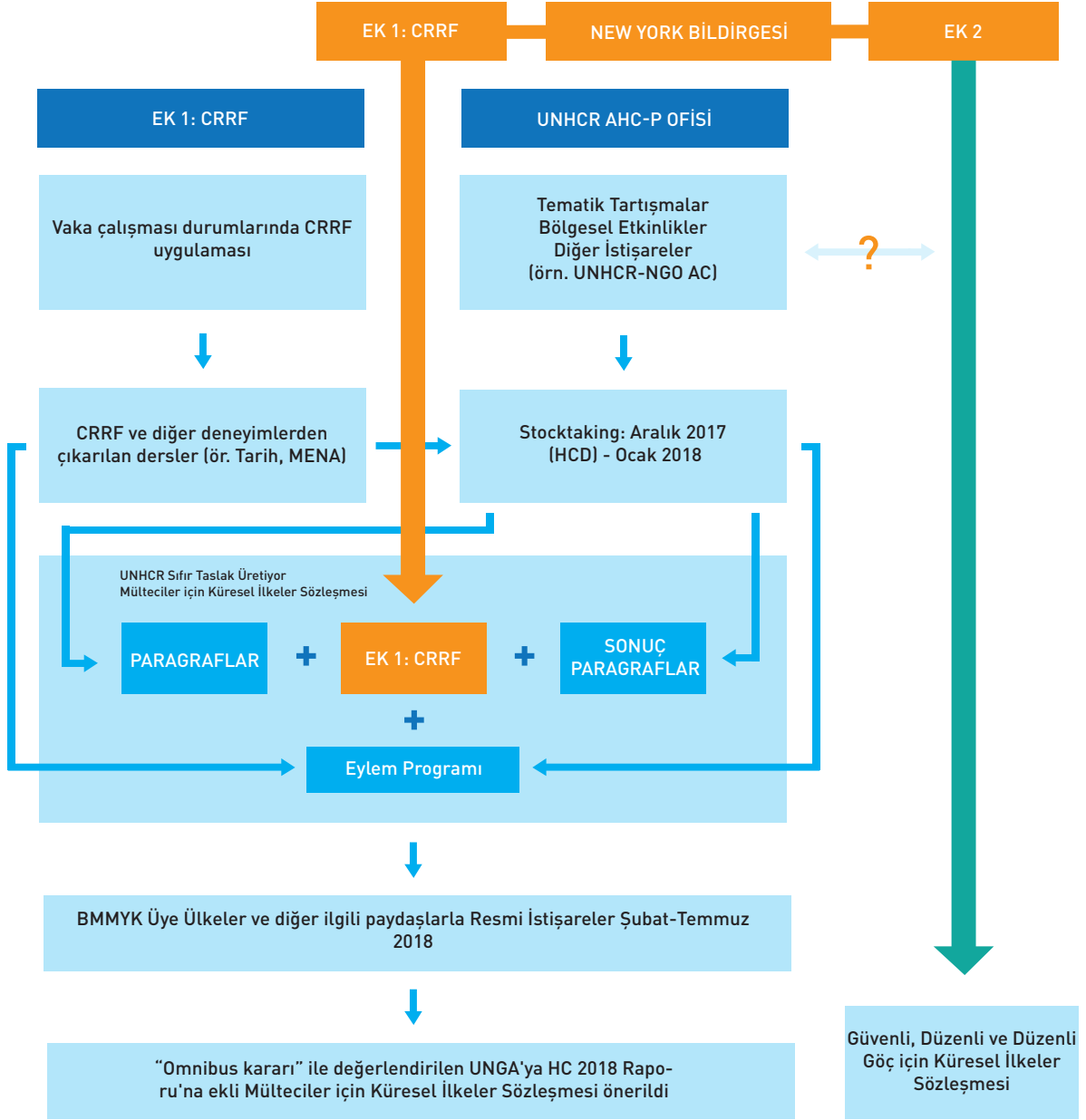
Süreçler geliştikçe, aşağıdaki kaynaklar haberdar olmanıza ve süreçten kopmamanıza yardımcı olacaktır:

- BMMYK'nın ilgili web sayfaları, özellikle de New York Deklarasyonu, Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF) ve Mülteciler için Küresel Sözleşme'ye giden yollar hakkındaki sayfaları.
- 13 Haziran 2017'de kurulan BMMYK-CRRF Küresel Dijital Portalı
- ICVA'nın web sitesi, özellikle CRRF'ye ve Mülteciler için Küresel Sözleşme'sine yönelik sayfası. (<https://www.icvanetwork.org/comprehensive-refugee-response-framework-crrf>)
- Zorla Yerinden Edilme ile ilgili ICVA twitter hesabını takip edin: @ICVA_Displaced
- ICVA ayrıca CRRF ve Mülteciler için Küresel Sözleşme hakkında bilgi edinmek isteyen STK'lar için bir mail grubu da yönetmektedir. Daha fazla bilgi için, lütfen Jerome Elie (jerome.elie@icvanetwork.org) ile itibat kurunuz.

EK: BMMYK'nın Mülteciler için Küresel Sözleşme'ye dair önerdiği Yol Haritası

Ek: BMMYK'nin önerdiği Yol Haritasını çizme Mülteciler için Küresel İlkeler Sözleşmesi'ne doğru

A GLOBAL NGO NETWORK
FOR PRINCIPLED AND EFFECTIVE
HUMANITARIAN ACTION

Teşekkür

Bu raporun hazırlanması üyelerimizin ve aşağıda belirtilen bağışçıların katkıları ile mümkün olmuştur.

Almanya İnsani Yardım Desteği / German Humanitarian Assistance

IKEA Vakfı / IKEA Foundation

Danimarka Dış İşleri Bakanlığı / Ministry of Foreign Affairs of Denmark

İsveç Uluslararası Kalkınma Kooperasyon Ajansı / Swedish International Development Cooperation Agency (Sida)

İsviçre Kalkınma ve Kooperasyon Ajansı / Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC)

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) / United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

Amerika Birleşik Devletleri Nüfus, Mülteci ve Göç Bürosu / United States Department of State, Bureau of Population, Refugees and Migration (PRM)

Bu belgede ifade edilen görüşler bağışçıların görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Cenevre Ofisi

26-28 Avenue Giuseppe Motta 1202 — Cenevre — İsviçre

Tel: +41 (0)22 950 9600

Email: secretariat@icvanetwork.org

www.icvanetwork.org

 @ICVANetwork

Bölgesel Merkezler

Asya

Bangkok, Tayland

Orta Doğu ve

Kuzey Afrika

Amman, Ürdün

Afrika

Addis Ababa, Etiyopya

Nairobi, Kenya

İHH İnsani Yardım Vakfı Tarafından Türkçeye Tercüme Edilmiştir
Translated to Turkish by courtesy of the IHH.